duiding

Boomkwekerij

duiding

Kleine sector met grote toegevoegde waarde

8 APRIL 2013 – LAATST BIJGEWERKT OM 4 APRIL 2020 15:53

Geen subsector van de land- of tuinbouw die zo divers is als de boomkwekerij in ons land. Op 5.000 hectare, waarvan 4.300 hectare in Vlaanderen, groeien sier-, bos- en fruitbomen, vaste planten en kruiden. In hun verscheidenheid hebben deze planten gemeen dat het 'houtachtigen' zijn. Ze groeien in volle grond, of in potten die uitgestald worden op anti-worteldoek of op een lava- of steenslagveld. "We voelen ons landbouwers", zegt boomteler Didier Hermans, "alleen is onze afzet anders georganiseerd en zijn we daardoor meer bezig met verkoop." En met succes, zo blijkt, want de boomkwekerij realiseert ongeveer 300 miljoen euro omzet en een exportwaarde van 100 miljoen euro. Samen met sectorvoorzitter Lucien Verschoren en Boerenbondconsulente Nele Lauwers ging VILT op bezoek bij boomkwekerij Herplant, het bedrijf van Didier Hermans.
De boomkwekerij is een sector waar, zowel letterlijk als figuurlijk, groei in zit. Door schaalvergroting vermindert het aantal boomtelers, maar het totale areaal dat de blijvers in gebruik hebben, neemt toe. In tien jaar tijd breidde de boomkwekerij met honderden hectare uit tot het huidige areaal van ongeveer een 5.000 hectare in België. Daarmee onderscheidt deze sector zich binnen de land- en tuinbouw want de totale oppervlakte cultuurgrond neemt af.

Ook in de afzet van zijn product weet een boomteler zich te onderscheiden van andere land- en tuinbouwers. Een aantal onder hen verkoopt zijn producten op het bedrijf, of aan tuinaanleggers uit de buurt, terwijl er anderen zijn die aan (groot)handelaars of rechtstreeks aan exporteurs leveren. Sommige boomkwekerijen tellen ook een afdeling tuinaanleg, of zijn van tuinaanleg met eigen teelt van plantgoed gegroeid richting boomkwekerij.

De voorbije winters werden boomtelers keer op keer geconfronteerd met vorstschade. Dat zorgde voor meer investeringen in serres zodat het plantgoed veilig kan overwinteren. "Dat maakt van een boomkwekerij een 'gemengd bedrijf' met volle

boomkwekerij.volle

grondteelt, containerteelt en beschutte teelt in serres", zegt Didier Hermans, mede-zaakvoerder van boomkwekerij Herplant in Beerse. Op dit specifieke bedrijf gaat het bijvoorbeeld om twee hectare serres op een totaal areaal van 34 hectare.

De oppervlakte boomkwekerij onder glas, voor het vermeerderen of overwinteren van plantgoed, blijft vooralsnog beperkt tot minder dan 100 hectare. Maar het wint wel aan belang, net zoals de containerteelt in potten. "Hoewel een boomteler een veel kleinere serre nodig heeft dan een glastuinder voor zijn groenten speelt de vergunningenproblematiek ons parten", getuigt Hermans. "Een serre was voor mijn bedrijf nochtans cruciaal om te kunnen groeien."

'Grond is schaars, ook voor boomtelers'

DidierHe

De druk op landbouwgrond ervaren Hermans en zijn collega's als één van de grootste belemmeringen voor de boomkwekerij. Plantgoed opkweken, neemt een veelvoud van de tijd in beslag die een akkerbouwgewas op het veld staat. Dat maakt het moeilijker om grond te huren. Door het gebrek aan vertrouwen in de Pachtwet bij eigenaars is dat sowieso al geen eenvoudige zaak.

Grond is schaars, dus pleit het voor boomtelers dat zij een hoge omzet realiseren op elke hectare die ze bewerken. "Vlaanderen is één van de meest dichtbevolkte regio's. De land- en tuinbouw moet daarom inzetten op innovatie en het creëren van toegevoegde waarde. "Sierteelt en boomkwekerij zijn hier dus zeker zo op hun plaats als een bulkproduct zoals maïs", vindt Didier Hermans.

boomkwekerij_Her

De cijfers spreken hem niet tegen. De boomkwekerij realiseert een gezamenlijke productiewaarde van 300 miljoen euro per jaar. De sector zorgt voor 1.200 voltijdse jobs in Vlaanderen. In piekmomenten is er werk voor een 400-tal seizoensarbeiders.De exportwaarde van het plantgoed bedraagt 100 miljoen euro. Eén vijfde van de wereldhandel in vaste planten vertrekt vanuit België. Een groot aantal bedrijven voert 70 tot 90 procent van de productie uit, vooral naar andere EU-lidstaten zoals Frankrijk (goed voor 51% van de export), het Verenigd Koninkrijk (8%), Duitsland (8%) en Nederland (5%). Ook Rusland is een belangrijke afnemer. De focus ligt steeds meer op Midden- en Oost-Europa.

De waardering voor boomkwekerij is met de tijd toegenomen. “De laatste 15 jaar merk ik dat er geluisterd wordt naar de sierteelt, én naar de boomkwekerij”, zegt Lucien Verschoren, voorzitter van het Verbond van boomtelers binnen sierteeltfederatie AVBS. AVBS-consulente Boomkwekerij Nele Lauwers ziet naast de puike economische prestaties nog een andere verklaring voor de waardering: “De laatste jaren is er een groeiende aandacht voor het thema ‘de groene stad’. Het gaat hier om initiatieven om extra groen in de directe omgeving van de mensen te brengen zoals parken en stadstuinen.”

‘Een groene omgeving is een primaire behoefte, net zoals voeding’

Zeg tegen een boomteler niet dat groen “luxe” is en zijn gronden beter benut zouden worden voor voedselproductie. “Mensen hebben ‘groen’ nodig om zich goed te voelen. Ook dat is een primaire behoefte”, bezweert Hermans. Lauwers wijst op een enquête in Gent waaruit bleek dat mensen in ‘groene’ wijken beter in hun vel zitten. Cijfers van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) onderschrijven hun vaststellingen: het segment ‘bomen en tuinplanten’ is een groeier binnen de sierteeltmarkt. In 2012 kocht een Belg voor gemiddeld 40 euro aan bloemen en planten.

Het plantgoed voor tuinen, parken en natuurgebieden komt van de boomkwekerij zodat voorzitter Verschoren voor zijn sector een groen imago claimt. Hij motiveert dat niet alleen door de aard van het product, maar ook door het milieuvriendelijke productieproces. In potten worden traagwerkende kunstmeststoffen gebruikt die de plantenvoeding gecontroleerd vrijgeven. Even belangrijk om uitspoeling van nutriënten te vermijden, is de opvang en het hergebruik van de spuistroom (met meststoffen verrijkt water) op moderne containervelden. In serres is de opvang en verwerking van spuistroom verplicht. Op containervelden in open lucht is het een verstandige, zij het dure, investering.

Het productieproces op een boomkwekerij is verrassend innovatief. Wie groene vingers heeft, is wellicht vertrouwd met vermeerderingstechnieken als zagen, stekken, afleggen, oculeren en enten. Maar wie hoorde al van ‘in vitro’ vermeerdering bij vaste

planten? Dat is een snelle, weliswaar dure, manier om planten te vermeerderen in het labo. Ideaal voor soorten waarvoor de andere methoden tekortschieten. Vandaag is het de standaardmethode bij orchideeën en de meeste bamboes.

‘Handenarbeid is onvermijdelijk op een boomkwekerij’

Innovatie wordt verder mogelijk gemaakt door de samenwerking van de boomkwekerij, en de sierteelt in het algemeen, met universiteiten, hogescholen, het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek, tuinbouwscholen en het Proefcentrum voor de Sierteelt. Noem onze regio gerust de ‘technopool sierteelt’ want in Vlaanderen werkt een 50-tal wetenschappers rond sierteelt. “Dat is uniek”, verzekert Verschoren, “nergens staat men zo ver met de proeftuinwerking en wetenschappelijke begeleiding.” Alleen een onafhankelijke teeltbegeleider die bedrijven opvolgt, is er niet. Verschoren ervaart dat als een gemis, boomteler Didier Hermans niet: “De kennis zit daardoor meer bij de teler.”

Boomkwekerijen vind je overal in Vlaanderen, met een paar ‘concentratiegebieden’ zoals Wetteren, Putte, Retie, Wuustwezel en Loenhout. Van het totale areaal boomkwekerij ligt bijna 40 procent in Oost-Vlaanderen. In alle hoeken van Vlaanderen kunnen boomtelers terugvallen op belangenverdedigers: Boomtelers Oost-Vlaanderen, Boomtelersfederatie Noord-België voor Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant, Webos Boomkwekers voor West-Vlaanderen en de gilde van de Bosboomkwekers van Vlaanderen. Het overkoepelend Verbond van Boomtelers, dat deel uitmaakt van sierteeltfederatie AVBS, verstevigt de samenwerking tussen de vier federaties en behartigt de gemeenschappelijke belangen.

De verschillende federaties komen op voor kleine KMO’s – bedrijven met enkele vaste arbeidskrachten en seizoensarbeiders – en voor bedrijven met meer dan 100 hectare en tientallen personeelsleden, zowel arbeiders als bedienden. De sector is trouwens voortdurend op zoek naar goede medewerkers. Door de schaalvergroting is er bijvoorbeeld ook nood aan hooggekwalificeerd personeel.

Ondanks de sterke mechanisatie om het werk te verlichten, is handenarbeid onvermijdelijk op een boomkwekerij. “Vakkennis en het menselijk oog en oordelingsvermogen is onmisbaar omdat de nadruk ligt op kwaliteit en niet op

kwantiteit", weet Lauwers. De boomteler en zijn personeel moeten ook in het putje van de winter op het veld aan de slag. Vrieskou of ploeteren in de modder houdt hen dan niet tegen aangezien de belangrijkste verkoopperiode is aangebroken. Het klinkt misschien vreemd maar de herfst en de winter zijn het ideale plantseizoen voor vaste planten en jonge bomen. Dat moet nog doordringen bij de consument, vandaar de slogan 'Plant nu de lente' die de sector samen met VLAM lanceerde. "Planten in het najaar is een garantie op een betere wortelvorming en een voorsprong in de lente", legt Verschoren uit.

'Vorst is de grootste vijand van de boomteler'

Zoals in alle land- en tuinbouwsectoren stijgen de kosten ook in de boomkwekerij en houden de prijzen van de eigen producten geen gelijke tred. Het commercieel talent van een boomteler wordt dus van doorslaggevend belang. Ondanks de hoge loonkosten en de onzekerheid bij de afzet van hun producten - soms wordt plantgoed dat klaar is voor verkoop vernietigd omdat er geen vraag naar is - zijn de meeste boomkwekerijen financieel gezonde bedrijven. Maar dat betekent niet dat een boomteler op zijn twee oren kan slapen. Vorstschade kan een (economische) ravage aanrichten op een boomkwekerij. Jaren werk en een belangrijk deel van de voorraad wordt soms in één klap weggeveegd. "In februari 2012 leed ons bedrijf enorme schade door de zware vorstprik en we waren geen uitzondering", getuigt Hermans.

boomkwekerij.plan

Ondanks zulke grote tegenslagen schat hij de toekomst van de boomkwekerij positief in. "Er zullen minder boomkwekers zijn, dat wel. De enorme vakkennis van de blijvers is onze grote troef. Daar worden we zelfs voor gewaardeerd in het buitenland." Vanuit zijn professionele achtergrond aan de Hogeschool Gent, voegt Lucien Verschoren daar de goed werkende onderzoeksinstellingen en het goed uitgebouwde landbouwonderwijs als troeven aan toe.

"Behalve de onvoorspelbaarheid van het weer ervaart de sector nog andere bedreigingen: het gebrek aan geschikte landbouwpercelen, de regelgeving die – meer dan de regen – de boomteler binnenhoudt achter zijn papieren of pc. Ook de hoge loonkosten zijn een rem op de groei van onze sector", meent Verschoren. En onverwachts kan er altijd een groot gevaar opduiken in de vorm van quarantaine-organismen zoals de Aziatische boktor. Vanuit AVBS en de studiedienst van

Boerenbond is een werkgroep gestart die nagaat hoe de sector kan anticiperen op deze problematiek. Een denkspoor is de oprichting van een fonds om getroffen bedrjiven weer op de rails te helpen.

Voor een starter is het, zoals in alle land- en tuinbouwsectoren, quasi onmogelijk om een boomkwekerij uit het niets uit de grond te stampen. “Ik zie nog wel bedrijven doorgroeien vanuit de tuinaanleg”, aldus Hermans, “tenminste als de banken mee willen want de financiering wil niet altijd volgen.” Bestaande boomtelers kunnen hun bedrijven versterken door onderling samen te werken. Het geloof daarin is sterk bij de gesprekspartners aan tafel, maar het idee moet in de sector nog rijpen.

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada